

KELECSÉNYI LÁSZLÓ

Koszorú

A 125 ÉVE SZÜLETETT KRÚDY GYULA
TISZTELETÉRE

Homályos alkonyati szobában magányos férfi mélyhegedűn játszik, nem egy bizonyos meghatározott melódiát, csak járta a vonót, fantáziál, ábrándos hangok rezegnek ki a húrok alól, hol sötéten, hol átvilágosodva, de mindig mélázón, néha nekiindul egy bánatos dallam, hogy azután játékos, tréfás futamok következzenek.

Prózája a zenéhez áll legközelebb. Hosszan elnyúló, melodikus mondatait szinte kottázni lehetne, annyira zeneileg éreztetik meg a hangulat emelkedő vagy lejtő, kromatikus hangzását. Magányos cigány tud csak így muzsikálni – önmagának.

Ábrándozva kell sorait olvasni, meg-megpihenve, s eltűnődve az olvadt aranyként csordogáló sorokon, újra és újra megállni a pompásan találó hasonlatok szépségénél, elveszíteni tájékozódást térben és időben, együtt élni különleges regényhősökkel.

Nem e világból való ember volt. Megtanította visszafelé pergetni az időt, és alázatra szoktatta a valóságot. Az életet csak az emlékek visszképeiben látta. A tengerhez lehet csak hasonlítani. Végtelen és szeszélyes. Befejezhetetlen, de egész.

A kritika mindig bajban volt vele. Nem is írtak róla mást, mint föltétlen magasztalást vagy föltétlen elutasítást.

Nem vették komolyan, mert nem tartozott semmi komoly klikkhez, bohém emberalakjából hiányzott az önreklámozás. Pénzt akart keresni, és ahelyett remekműveket írt.

Egész életében elkerülte a hatalmasokat, és mindig lehajolt a szegényekhez. Pedig mindazzal rendelkezett, amelyet a hivatalos és félhivatalos Magyarország kegyeltjeitől megkövetelt. Ősi nemesi családból származott, piarista szerzetesek

nevelték, és majd' kétméteres, mégis arányos termetével fejfel kimagaslott a sorból.

Soha semmihez nem tartozott, irodalmi irányhoz vagy iskolához, párthoz, társasághoz – még az emberek társaságához sem. Élte a saját, maga alkotta életét, írt a saját, maga alkotta módon, nem vegyült össze senkivel és semmivel, valószínűtlen, hogy szerelemben vagy barátságban valaha egészen odaadta volna magát bárkinek is. A társadalmi morált nem ismerte el magára érvényesnek, de volt morálja, csinált magának egy saját testére szabott morált.

Bátor volt, mert nem volt soha párt, irodalmi érdekszövetség kengyelfutója. Mindig az egészet írta, azt a Magyarországot, amely több és más, mint nép, osztály és haza. Bátor volt, mert nem volt világnézete, ő csak nézte a világot, és aztán leírta, amit látott.

Írásait bárhol fel lehet ütni, és abbahagyni, soha nem marad hiányérzetünk, minden sora mögött az egész művet érezzük.

Ákarmelyik könyvét nyitod ki, úgy érzed, hogy egy kisvárosi magyar temetőben jársz, az ákácok és sírok között, késő délután, ősszel. Dekadens és magyar.

Magyarsága ősi, vérségi, a legjobb fajtából való szilaj és mégis európai magyarság.

Életében nem volt soha különösebben népszerű, csak az írók szektája becsülte, s az a néhány olvasó, aki annyira ért a betűhöz, mint az írók közül is kevesen. Mindig az igazat mondja, oly kísérteties tudással, tárgyismerettel, mintha valamilyen képtelen lexikon címszavait magyarázná.

Nem volt szerepe. Beírta azzal, hogy író, akinek egyetlen rangja van a társadalomban: neve a könyv címlapján, amelyet írt.

Átgázolt a nagy mocsáron, de makulátlanul került a túlsó partra. Úgy ment el, miként jött: tisztán és ártatlanul.

A halottak mostanában sokat és jól írnak.

(Féja Géza, Kárpáti Aurél, Kellér Andor, Kosztolányi Dezső, ifj. Krúdy Gyula, Márai Sándor, Schöpflin Aladár, Szegi Pál, Szerb Antal, Szombathy Viktor mondataiból)